

Ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Ἐπικοινωνοῦμε σήμερα μαζί σας, στά πλαίσια ἐνός «ανοιχτοῦ, διαφανή και τακτικού» διαλόγου, ὅπως αὐτός ὀρίζεται στό Ἄρθρο 17 τῆς Συνθήκης τῆς Λισσαβόνας, τό ὁποῖο στό πλαίσιο τοῦ δημοκρατικοῦ γίνεσθαι, δίνει τή δυνατότητα στίς Ἐκκλησίες νά ἀρθρώνουν λόγο γιά θέματα, πού ἀφοροῦν τούς εὐρωπαίους πολίτες. Καί ἡ Δημοκρατία δέν κρίνεται μόνο ἀπό τήν ἐλευθερία και τή διακίνηση τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν ἀλλά και ἀπό τό διάλογο τῶν πολιτισμῶν, τῶν κοινωνικῶν τάξεων και τῶν ὁμάδων.

Ἡ Εὐρώπη, και ἰδιαίτερος ἡ Εὐρωπαϊκή Ἐνωση τῶν 27 Κρατῶν-μελῶν και σύντομα τῶν 28 Κρατῶν-μελῶν μέ τήν εἴσοδο τῆς Κροατίας, στήν ἱστορία ὀλόκληρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐνέπνευσε μέ τίς πνευματικές δυνάμεις της προτάσσοντας ἕνα πολύτιμο κοινωνικό μοντέλο συνύπαρξης τῶν λαῶν μέ πανανθρώπινη ἐμβέλεια. Δυστυχῶς ὁμως σήμερα ὁ σύγχρονος εὐρωπαϊκός πολιτισμός διέρχεται μία νέα κρίση, τήν ὁποία θά ὀνομάζουμε κρίση ἀξιοπιστίας τῆς πολιτικῆς και τῶν πολιτικῶν προσώπων, κρίση ἐμπιστοσύνης τῶν πολιτῶν ἀπέναντι στοῦς θεσμούς και μάλιστα τούς εὐρωπαϊκούς. Οἱ αἰτίες πού ἀναφέρονται εἶναι πολλές, ἀπό τή διάβρωση τῆς οἰκογένειας, τόν καταναλωτισμό και τά ἀτομικά δικαιώματα μέχρι τόν οἰκονομικό φιλελευθερισμό και τήν εἰσοδηματική ἀνισότητα.

Δέν διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας τό γεγονός ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός, ἀλλά και πολλοί ἄλλοι εὐρωπαῖοι πολίτες, ἀγωνιωδῶς ἀπευθύνονται στοῦς κυβερνῶντες, ἀλλά και στήν ἐκκλησιαστική ἡγεσία, ἀναγνωρίζοντας ὅτι και ἐμεῖς ἔχουμε, στό μέτρο πού μᾶς ἀναλογεῖ, εὐθύνη γιά τήν ὑπάρχουσα κρίση. Ἡ ἀδιαφάνεια, τό εὐκόλο κέρδος, ἡ προσβολή τῶν θεσμῶν, ἡ ὕβρις και ἡ ἀσέβεια κατά τοῦ κράτους και τῶν νόμων, οἱ ἀλόγιστες διεκδικήσεις ἀποτελοῦν μέρος τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος παρακολουθεῖ ἀγρύπνως τίς παγκόσμιες αὐτές ἐξελίξεις. Στρέφουμε τήν προσοχή μας και τή σκέψη μας στή σημερινή κρίση ἔχοντας συναίσθηση ὅτι καμία λατρευτική σύναξη ἢ θρησκευτική κοινότητα δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἐάν δέν διακονεῖ πρωτίστως τόν ἄνθρωπο, τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἀνεξαρτήτως φύλου και ἡλικίας, θρησκείας ἢ ἐθνικότητας ἢ ἄλλης ἰδιαιτερότητας στό ἐξόχως πολυπολιτισμικό περιβάλλον τῆς Εὐρώπης: «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἑλληγ, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν και θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἶς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3,28 -29). Ὁ Χριστιανισμός, ὅπως και κάθε ἄλλη θρησκευτική κοινότητα, δέν μπορεῖ νά κλείνει τά μάτια του ἀπέναντι στά τεράστια προβλήματα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητας, τά ὁποία δέν εἶναι μόνον οἰκονομικά και πολιτικά, ἀλλά προπάντων ἠθικοῦ χαρακτῆρα, λόγω τῶν πολλαπλῶν ἠθικῶν διλημμάτων, τά ὁποία συνεχῶς ἐγείρει ἡ πολυπλοκότητα τῆς σύγχρονης οἰκονομικῆς κατάστασης ἀνά τήν οἰκουμένη. Καί λέγοντας ἠθική προσέγγιση ἀναφερόμαστε στό δικαίωμα τοῦ κάθε εὐρωπαίου πολίτη στήν ἐργασία, τήν τίμια ἀνθρώπινη δραστηριότητα, τό σεβασμό στό ἀνθρώπινο πρόσωπο, τή σημασία τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων, τήν εὐθύνη πρὸς τούς ἄλλους, ἀλλά και γιά τήν πορεία ὀλόκληρης τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας.

Ὁ ἑλληνικός λαός εἶναι ἕνας ὑπερήφανος λαός πού συνέβαλε τά μέγιστα στήν εὐρωπαϊκή πορεία. Σήμερα θυσιάζεται, ἀμφισβητεῖται ἡ ἱστορία του και οἱ ἐταῖροι ἐπιφυλάσσονται ἔναντι τῆς Ἑλλάδος και τοῦ ἰδίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι δύσκολο νά ἀντιληφθεῖ κανεῖς τό αἶσθημα πνιγμοῦ πού διακατέχει τήν πλειοψηφία τῶν συμπολιτῶν μας. Ποῖός μποροῦσε νά φαντασθεῖ ὅτι ὁ ὑπέροχος ἑλληνικός λαός, πού προσέφερε μέ τόν πολιτισμό του στό εὐρωπαϊκό γίνεσθαι, σήμερα θά διασύρεται παγκοσμίως;

Ἀπέναντι στήν οἰκονομική κρίση ἡ Ἐκκλησία μας δέν μπορεῖ νά ἀνεχθεῖ καμία εἶδους πτώχευση, πρωτίστως ὁμως δέν συγχωρεῖ τήν πτώχευση τῶν ἀξιῶν, δέν μπορεῖ νά ἀποδεχθεῖ καμία εἶδους

χρεωκοπία, πρωτίστως όμως δεν μπορεί να έθελουτοφλεϊ στην χρεωκοπία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Τά ίδια τά επίσημα κείμενα τονίζουν ότι «η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ...» (Άρθρο 2, Συνθήκη της Λισσαβόνας). Δεν μπορούμε λοιπόν να ελπίζουμε σε μία κοινωνία όπου δεν επικρατεί η κοινωνική δικαιοσύνη. Ό άνθρωπος, ο εύρωπαϊος πολίτης, δεν μπορεί να έκλαμβάνεται από τους διαχειριστές της οικονομικής κρίσης ως ένας λογιστικός αριθμός. Είναι σκάνδαλο οι εύρωπαϊοι ηγέτες να μίν λαμβάνουν υπόψη τους τίς κραυγές τών άπλών πολιτών και να άπειλούνται οι ίδιοι οι πολίτες της Εύρώπης ως αναλώσιμα προϊόντα. Τό άποτέλεσμα όλων αυτών είναι η αύξηση της άπελπισίας, της άπόγνωσης, της συρρίκνωσης της έθνικης κυριαρχίας, της διάσπασης της οίκογένειας, η πλήρης άπομόνωση τών αδύνατων κοινωνικών ομάδων (ΆμΕΑ, μετανάστες, τρίτη ήλικία κ.λπ.), ο πολλαπλασιασμός της φοβίας και τελικώς η δημιουργία μιās κοινωνίας χωρίς ήθικους κανόνες. Ως Έκκλησία δεν μπορούμε να άποδεχθοίμε αυτό τό κοινωνικό μοντέλο. Δεν μπορούμε να δεχθοίμε τήν άλλοίωση του εύρωπαϊκού κεκτημένου μας με τήν υιοθέτηση τών κανόνων τών άπρόσωπων χρηματοπιστωτικών άγορών και τών οίκων άξιολόγησης. Η κατάσταση αυτή μάς οδηγεί πλήρως στη διάσπαση της κοινωνικής συνοχής, άποκλείοντας κάθε είδους σύγκλιση προς τό εύρωπαϊκό όραμα τών ιδρυτών της.

Έξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Στήν πρόσφατη έτήσια όμιλία σας στό Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο τονίσατε ότι η Εύρώπη μπορεί να έχει ένα μέλλον εάν έπανοικοδομήσουμε τήν έμπιστοσύνη, τή σταθερότητα, τήν ανάπτυξη και τήν πολιτική βούληση (Στρασβούργο, 28.09.2011). Συμφωνοίμε μαζί σας αλλά χρειάζεται και κάτι άκόμη. Άπαιτείται μία έμβάθυνση στην πνευματική μας κληρονομιά «Άρα ούν, άδελφοί, στήκετε, και κρατείτε τās παραδόσεις άς έδιδάχθητε είτε δια λόγου είτε δι' έπιστολής ήμών» (Β' Θεσ. 2,15-16), ώστε να προκύψει μία νέα ιεράρχηση τών αξιών, με σκοπό να τονισθεί η άνάγκη της άλληλεγγύης, η μη έγκατάλειψη του εύρωπαϊκού όράματος και η έπιτακτική άνάγκη μετατροπής της οικονομικής ένωσης σε άμιγώς πολιτική. Τά σημερινά έρωτήματα πρέπει να έπικεντρώνονται στό «solidaritatus interna et externa» της Εύρωπαϊκής Ένωσης. Μόνο με αυτό τόν τρόπο είναι έφικτή η υπέρβαση τών υφισταμένων πολιτιστικών διαφορών και η δημιουργία ενός κοινού χώρου έμπιστοσύνης και άλληλεγγύης «άλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, και ούτως άναπληρώσατε τόν νόμον του Χριστού» (Γαλ. 6,2).

Γνωρίζουμε τήν εύαισθησία της Εύρωπαϊκής Έπιτροπής με τίς σημαντικές αύξήσεις του Προϋπολογισμού (2014-2020) για τά εκπαιδευτικά θέματα. Πιστεύουμε ότι όλα τά θεσμικά εύρωπαϊκά όργανα θά πρέπει να στραφούν προς τήν Παιδεία τών εύρωπαϊων πολιτών και δή τών νέων, στηρίζοντας προγράμματα άλλαγής του τρόπου ζωής και τή δημιουργία μιās κοινωνίας προσώπων και άλληλεγγύης, όπως αυτά περιγράφονται στη Χάρτα τών Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Εύρωπαϊκής Ένωσης στό «περί άλληλεγγύης» Κεφάλαιο (Συνθήκη της Λισσαβόνας, Άρθρα 27-38). Έπιθυμοίμε μία Παιδεία που θά περάσει από τόν άσύνετο νεοπλουτισμό στην άξιοπρεπή λιτότητα και όλιγάρκεια. Στην υιοθέτηση μιās νέας οικονομικής άνθρωπολογίας που δεν βασίζεται στην κατανάλωση αλλά στό «ούκ έστι χρεία», μιās κοινωνίας που δεν θά βασίζεται στον άνταγωνισμό και τίς άντιπαλότητες αλλά στην συνύπαρξη τών πολιτών της Εύρώπης. Έπιθυμοίμε ο κοινός οίκος της Εύρώπης να λειτουργήσει περισσότερο ως οίκογένεια που κατανοεί τίς δυσκολίες τών μελών της και δεν καταδικάζει τά μέλη της στην άπομόνωση: «έντολήν καινήν δίδωμι υμίν ίνα αγαπάτε άλλήλους, καθώς ήγάπησα υμάς ίνα και υμεις αγαπάτε άλλήλους» (Ίω. 13,34-35). Στην προσπάθεια αυτή θά μάς βρείτε δίπλα σας. Τόσο κατά τό πρόσφατο παρελθόν όσο και σήμερα η Έκκλησία της Ελλάδος συνέβαλε με τίς προσπάθειές της στην έπιτυχία του εύρωπαϊκού όράματος. Η παρουσία μας στις Βρυξέλλες με τήν Άντιπροσωπεία μας έπιβεβαιώνει τήν βούλησή μας για συνέχιση της προσπάθειας αυτής.

Έξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε,

Όλα τά παραπάνω δεν άποτελούν καταγγελτικές κραυγές, που έξυπηρετούν τήν έκτόνωση και

έντεινουν τήν πόλωση καί τόν διχασμό. Εἶναι οἱ προσωπικές μας ἀγωνίες καί πιστεύουμε ἀγωνίες ὄλων τῶν πολιτῶν τῆς Εὐρώπης. Ζητούμενο εἶναι ἡ ἐνότητα τῆς Εὐρώπης. Δέν ἐπιθυμοῦμε ἀπλῶς νά θεραπεύσουμε ἢ νά προλάβουμε τυχόν βίαιες ἐξελίξεις στίς εὐρωπαϊκές κοινωνίες, ἀλλά νά προλάβουμε κυρίως τήν ἀνθρώπινη ἀσέβεια καί τόν παραλογισμό ἑνός νέου κοινωνικοῦ μοντέλου πού δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τήν ἱστορία τῆς Εὐρώπης. Ἡ κρίση πού ἀπειλεῖ ὀλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα χρειάζεται νηφάλια διάγνωση. Ἡ θεραπεία τῆς πρωτοφανοῦς κρίσης πού βιώνουμε στίς ἡμέρες μας ἀπαιτεῖ μία συστηματική προσέγγιση μέ κοινωνική εὐαισθησία καί αἴσθημα δικαίου, ἀλλά καί τήν ἐνίσχυση τῶν ἠθικῶν ἀντισωμάτων γιά νά μήν εἶναι προσωρινά τά ἀποτελέσματα τῆς θεραπείας. Πιστεύουμε ὅτι ἡ κρίση αὐτή μπορεῖ νά ἀποτελέσει τήν ἀπαρχή γιά μία καλύτερη καί πιό ἀνθρώπινη Εὐρώπη, ἡ ὁποία δέν θά ἀσχολεῖται μόνο μέ χρηματιστηριακούς ἀριθμούς καί ὁμόλογα, ἀλλά θά σέβεται τίς ἀνθρώπινες ἀξίες, γιά τίς ὁποῖες κοπίασαν τόσον οἱ προκάτοχοί σας ὅσο καί ἐσεῖς προσωπικῶς «ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ρήματι ἐκπορευομένω διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. 4,4-5).

† Ὁ Ἀθηνῶν Ι Ε Ρ Ω Ν Υ Μ Ο Σ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Γαβριήλ